

ถ้าเหลือง-แดงสามารถปรึกษากันในคุกได้

สัญลักษณ์ที่ทลายกำแพงทางจิตใจของคนไทยทั้งชาติ

ประเวศ วะสี

๑. มีผู้วางแผนให้เหลือง-แดงปะทะกัน หลังเหตุการณ์มหาสงกรานต์เลือดที่สังคมไทยเกือบหลุดเข้าสู่ยุคสังคมนิยมลึกลับ หลายคนเห็นว่ามีผู้จงใจวางแผนให้เหลือง-แดงปะทะกัน ดีว่าเหลือง “รู้ทัน” ไม่ออก แแดง “รู้ทัน” หยุด แต่ผู้วางแผนยังไม่หยุด การสังหารสนธิก็ถูกใช้เพื่อจุดชนวนความขัดแย้งต่อไปอีก ถ้าเหลือง “รู้ทัน” แแดง “รู้ทัน” และสังคมไทย “รู้ทัน” ความพยายามก่อให้เกิดยุคสังคมนิยมลึกลับก็ไม่สำเร็จ

ถ้าแผ่นดินมีความศักดิ์สิทธิ์ ขอพระสยามเทวาธิราชจงดลบันดาลให้เหลือง “รู้ทัน” แแดง “รู้ทัน” และสังคมไทย “รู้ทัน” การ “รู้ทัน” คือการมีสติปัญญาขบขึงขังใจในสภาวะที่ปากเหวของยุคสังคมนิยมเป็นโอกาสที่สังคมไทยจะอภิวัฒน์ไปสู่จุดลงตัวใหม่ สังคมไทยติดอยู่ในโครงสร้างของอำนาจที่ซับซ้อนแน่นหนาที่กักขังคนไทยไว้ไม่ให้ออกไปได้ อย่างที่มีผู้กล่าวว่า “คนไทยเหมือนไก่อยู่ในขัง” รอเขาเอาไปเชือดตายทุกตัว แต่ระหว่างนั้นยังจิกตีกันรำไปใน “ขัง” มันคับแคบไปมันเบียดเสียดเขียดขัดกระทบกระทั่งกันจึงจิกตีกันปางตายหรือตาย

เห็นหรือยังครับว่าเกือบตายกันทุกคน นายกอภิสิทธิ์ก็เกือบตาย คุณสนธิก็เกือบตาย คุณทักษิณก็เหมือนตายทั้งเป็น ประธานองคมนตรีก็ลำบาก สถาบันพระมหากษัตริย์ก็ถูกจาบจ้วงอย่างไม่เคยมีมาก่อน ยังไม่นับคนไทยที่ต้องตายไปแล้วจริงๆ และคนไทยทั้งประเทศที่อยู่ร้อนนอนทุกข์

เราต้องเข้าใจ “ขัง” และรวมตัวกันออกจากขังบ้านเมืองจึงจะหายวิกฤต “ขัง” คือโครงสร้างอำนาจอันซับซ้อนและหนาแน่น ซับซ้อนและหนาแน่นเกินกว่าที่ใครหรือสถาบันใดๆ จะแหวกออกไปได้ จึงเห็นได้ว่าไม่มีรัฐบาลใดๆเลยที่สามารถแก้ไขความยากจนของเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานได้ เพราะความยากจนของเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานเกิดจากการขาดความเป็นธรรมชาติไม่เป็นธรรมชาติเกิดจากโครงสร้างอำนาจอันซับซ้อนแน่นหนาที่ไม่มีใครมีปัญญาที่จะสะเดาะออกไปได้ トラบใดที่ขาดความเป็นธรรมชาติ สังคมจะขัดแย้งและรุนแรงเรื่อยไป คนไทยจึงควรรวมตัว “บินออกจากขัง” หรือออกจากโครงสร้างอันไม่เป็นธรรม

ความโกรธ ความเกลียด ความแค้น ความอาฆาต การใช้ความรุนแรง ไม่ทำให้เราออกจากโครงสร้างของความรุนแรงได้ การไม่ทำอะไรหรือกลับไปอย่างเก่าก็แก้ความรุนแรงไม่ได้ ท่ามกลางความแตกแยกรุนแรงและการมีความแค้นฝังใจอย่างสุดๆ การที่จะร่วมมือกันเพื่อบินออกจากขังได้ คงต้องการกระบวนการอะไรบางอย่างที่ทรงพลังมหัศจรรย์

๒. พลังสมาธิมหัศจรรย์ ในความเป็นมนุษย์มีพลังมหัศจรรย์ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของหัวใจ เป็นพลังที่มหัศจรรย์อย่างเหลือเชื่อ ถึงเวลาที่จะต้องเข้าใจพลังมหัศจรรย์แห่งความเป็นมนุษย์ที่ซ่อนอยู่ในส่วนลึกของหัวใจ อะไรที่ตื่นๆ จะแบ่งแยก อะไรที่ลึกๆจะเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียว

ในประเทศแอฟริกาได้มีความขัดแย้งอันร้ายลึกที่คนขาวไปกดขี่คนดำ คนดำที่ต่อสู้ถูกฆ่า ตายบ้าง ถูกจองจำบ้าง เนลสัน แมนเดลา ผู้นำการต่อสู้ของคนผิวดำถูกไล่ล่าและถูกจำคุกอยู่ถึง ๒๗ ปี ความเกลียดชังฝังอยู่ในจิตใจของคนขาวและคนดำอย่างมองไม่เห็นทางออกด้วยสันติ แต่เมื่อเขา มาใช้กระบวนการที่เรียกว่า “Truth and Reconciliation” หรือ “สัจจะและสมานฉันท์” โปรดสังเกต ว่าไม่ใช่สมานฉันท์เฉยๆ แต่มีสัจจะหรือการยอมรับความจริงนำหน้า คราวหนึ่งในที่ประชุมคนผิวดำ ตำรวจคนขาวคนหนึ่งมารับสารภาพว่า เขาได้ฆ่าคนผิวดำไปอย่างไรบ้าง แทนที่คนผิวดำจะกรู กันเข้ามาฉีกเนื้อตำรวจคนนั้น แต่ร้องไห้กันระงมและมีการให้อภัยเมื่อมีการสารภาพความจริง การขอโทษ (Apology) สามารถมีการให้อภัย (Forgiveness) อันยิ่งใหญ่อย่างเหลือเชื่อตามมาได้ ในความเป็นมนุษย์มีความสามารถในการให้อภัยอย่างไม่น่าเชื่อ ลองดูตัวอย่างข้างล่าง

ที่แอริโซนา สหรัฐอเมริกา มีวัยรุ่นคนหนึ่งไปขายพิชชาแล้วถูกวัยรุ่นอีกคนหนึ่งยิงตาย พ่อของเด็กที่ถูกยิงตายเห็นว่าพ่อแม่ของเด็กที่ยิงลูกเขาตายคงจะตกอยู่ในสถานะที่ย่ำแย่ทางจิตใจ จึงไป ช่วยเยียวยาเด็กคนนั้นรวมทั้งพ่อแม่ของเขาด้วย เมื่อเขาเล่าเรื่องนี้ในที่ประชุมใหญ่ในแคลิฟอร์เนีย ฟัง คนที่ประชุมทั้งหมดร้องไห้กันระงมด้วยความตื่นตันใจในความมหัศจรรย์แห่งจิตของบิดาผู้ สูญเสียลูก การให้อภัยทำให้การก่อเวรก่อกรรมยุติลง ตรงข้ามกับการจองเวร

๓. การรับสภาพ การขอโทษ การให้อภัย คือพลังสมานอันมหัศจรรย์ ขบวนการคนเสื้อเหลืองและขบวนการคนเสื้อแดง มีทั้งคนรักและคนชัง เป็นความรักและความชังอย่างรุนแรงถึงขนาดไม่อาจอยู่ร่วมโลกกันได้ ความรักและความชังอย่างรุนแรงนำไปสู่การนองเลือดและมิกสัญญูกิถุคได้ ควรจะต้องหาทางถอนพิษในจิตใจออกเสีย ไม่ว่าจะมันจะเกิดขึ้นโดยเหตุใดก็ตาม

ถ้าทั้งเสื้อเหลืองและเสื้อแดง ระลึกรู้ว่าอาจมีคนวางแผนให้เหลือง-แดงปะทะกันเพื่อให้เกิด มิกสัญญูกิถุค และต้องการให้สังคมไทยพินินดินดี ไปสู่ความสมานฉันท์ ที่จะร่วมกันบินออกจาก เข่งแห่งโครงสร้างอันไม่เป็นธรรม อาจลองใช้กระบวนการ “รับสารภาพ-ขอโทษ-ให้อภัย” ดูเช่นว่า

คนเสื้อเหลืองรับสารภาพว่าตนทำผิดกฎหมายอะไรบ้าง ขอโทษ ยินดีรับโทษ

คนเสื้อแดงรับสารภาพว่าตนทำผิดกฎหมายอะไรบ้าง ขอโทษ ยินดีรับโทษ

ถ้าโทษนั้นจะหมายถึงติดคุกก็ยินดี คุณไม่ใช่อะไรที่น่ากลัวสำหรับมหาบุรุษหรือคนรักชาติ มหาตมะคานธีก็ดี เนห์รูก็ดี เนลสัน แมนเดลาที่ดี ล้วนเคยติดคุกมาแล้วทั้งสิ้น การติดคุกของมหา บุรุษเหล่านี้กลับไปสร้างเสริมจิตวิญญาณของชาติให้เข้มแข็งขึ้น ถ้าเหลือง-แดงสามารถปรึกษา กันในคุกได้ จะเป็นสัญลักษณ์ที่ลายกำแพงทางจิตใจของคนไทยทั้งชาติทันที

คำว่า “ผมขอโทษ” เป็นคำที่ยิ่งใหญ่ จะเอื้อนออกมาได้จากจิตใจที่ยิ่งใหญ่และกล้าหาญ เท่านั้น คนจืดชืดจะไม่กล้ากล่าวคำนี้ ถ้าขอโทษได้ ก็ให้อภัยได้

กระบวนการสารภาพความจริง การเอ่ยคำขอโทษ และการให้อภัยจะช่วยให้สังคมพินินดินดี และสมานฉันท์ได้อย่างมหัศจรรย์

ในหมู่คนเสื้อแดงไม่ได้มีทัศนคติเดียวกัน ถ้าแยกคุณทักษิณซึ่งมีความเป็นพิเศษไว้ต่างหาก ที่เหลือมีคนจนกับนักอุดมการณ์ฝ่ายซ้าย เราจะเข้าใจและเห็นใจเขาได้มากขึ้น คนจนเขาไม่มีทางหายจนเพราะ โครงสร้างที่ไม่เป็นธรรม ที่เรียกว่าฝ่ายซ้ายนั้นคือ คนที่เห็นใจคนจนและรักความเป็นธรรมแต่เขาทำอะไรไม่ได้เลยใน โครงสร้างแห่งอำนาจอันซับซ้อนและแน่นหนา ทราบใดที่สังคมไทยยังไม่ออกจาก โครงสร้างแห่งอำนาจอันซับซ้อนและแน่นหนา จะไม่หายรุนแรง ไม่มีใครหรือสถาบันใดๆ จะพาสังคมไทยออกจาก โครงสร้างแห่งความไม่เป็นธรรมได้นอกจากร่วมกันปรกติเราจะไม่ร่วมกัน บัดนี้เราเผชิญวิกฤตที่ไม่มีทางไปแล้ว ความร่วมกันจึงเป็นไปได้ ร่วมกันทำอะไร

๔. ร่วมกันแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกร และผู้ใช้แรงงานอย่างเด็ดขาดและถาวร
ความยากจนของเกษตรกรและผู้ใช้แรงงาน คือภาพที่สะท้อนความไม่เป็นธรรม การแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานได้คือ การถอดสลักความไม่เป็นธรรม ถ้าเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานหายจน บ้านเมืองจะแข็งแรง มั่นคงและสันติ

การแก้ความยากจนของเกษตรกรและผู้ใช้แรงงานทำได้โดยโยงกระบวนการของคนข้างล่างมาสู่นโยบาย คนข้างล่างเขารู้ว่าความยากจนคืออะไร เกิดจากอะไร แก้ไขได้อย่างไร แต่เขาไม่เคยมีโอกาสทางนโยบาย นโยบายล้วนกำหนดมาจากความไม่รู้ข้างบน

กระบวนการแก้ความยากจนของเกษตรกร และผู้ใช้แรงงานได้กล่าวถึงโดยละเอียดกว่านี้ในบทความชื่อ “การเหยียวย่า : การรวมตัวกันทำสิ่งใหม่ที่ดี” ซึ่งจะตีพิมพ์ตามมา กระบวนการที่กล่าวในบทความนั้นเป็นกระบวนการประชาธิปไตยฐานล่าง อันกว้างใหญ่ไพศาล ที่โยงมากับฝ่ายนโยบายหลายระดับ และระดับบนคือนายกรัฐมนตรี กระบวนการนี้จะสะเดาะ โครงสร้างอันซับซ้อนและแน่นหนาให้หลุดเป็นเปลาะๆ ไป

การสะเดาะ โครงสร้างอำนาจนี้ตามปรกติจะทำไม่ได้ เพราะติดขัดโดยรอบด้าน แต่เมื่อสังคมวิกฤตจนไม่มีทางไปแล้ว ก็เป็น โอกาสแห่งความร่วมมือกันทุกฝ่ายที่จะบินออกจาก “เข่ง” หรือ โครงสร้างแห่งอำนาจเพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรม ในสังคมที่เป็นธรรม คนจะรักกันมาก และรักชาติบ้านเมือง